WASHINGTON D C

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації:
"Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 179. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 25-го СЕРПНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 25, 1953. No. 179. XOL. LXI.

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД КОМУНІСТАМИ В УРЯДІ

Вашингтон. — Сенатська підкомісія внутрішньої безпеки перестерегла, що совєтська міжнародна змова успішно зорганізувала просякнення комуністів до американського уряду „в жахливих розмірах", що досі ще не цілком було виявлене. Підкомісія перестерігає, що комуністична змова на просякнення американського уряду своїми агентами становить „справжню загрозу" для безпеки З'єдинених Держав та закликає до продовжування слідства проти підривної акції комуністичної п'ятої колони в уряді, яка почалася ще 20 років і яка триває досьогодні. Рівночасно стверджено, що комуністична інфільтрація в уряді діяла майже без перешкоди, аж доки цю справу не почав досліджувати Конгрес. З проголошеного сенатською підкомісією звідомлення, що має 50 сторінок і базується на багатьох заприсяжених свідченнях, виходить, що комуністи докладали максимальних зусиль, щоб просякнути своїми агентами всю адміністрацію З'єдинених Держав, від найнижчих урядів почнаючи, а на найвищих у Вашингтоні кінчаючи. Згідно з твердженням підкомісії, комуністи окрему увагу звертали на приміщення своїх агентів в державному департаменті, в департаменті скарбниці та в інших важливіших департаментах. Рівночасно вони намагалися не без деяких успіхів здобути доступ до Конгресу в його поодиноких комітетах, які часто займаються найбільш довірочними справами. Найбільше зусиль робили комуністи, щоб продістатися своїми агентами в департамент оборони, а також до урядової політики в сільському господарстві, індустрії, робітничих і т. п. справах. Комуністи через своїх агентів намагалися дістатися і до американського представництва в Об'єднаних Націях та в інших міжнародних організаціях. Це просякання уряду комуністичними агентами досягло жахливих розмірів головно під час і після другої світової війни. Комуністичні агенти були здобули доступ не тільки до всіх важливіших департаментів уряду, але „були сколонізували ключеві конгресові комісії, беручи участь в укладанні законів, перепроваджуванні слідства та в писанні конгресових звітів. Вони були дорадниками членів уряду, писали для них промови та репрезентували їх в міжурядових агенціях. Вони практично брали участь в усіх нарадах, на яких державні мужі намагалися визначити майбутність" — сказано в звідомленні сенатської підкомісії. В цьому звідомленні теж сказано, що ця інфільтрація комуністів в американський уряд відбувалася прецизно зорганізованою системою, при чому комуністичні агенти, намагаючись здобути відповідні пости у федеральному уряді, звичайно покликувались на рекомендації тих агентів, що вже в уряді працювали. Дійшло до того, що комуністи в уряді призначали один одного до всіляких краєвих і міжнародніх місій, пильнували взаємно комуністичної льояльности й один одного обороняли, покликаючись на відоме П'яте Доповнення до Конституції, коли проти них велися доходження. Федеральне Бюро Інвестиґацій — сказано в звідомленні — швидко здобувало потрібні інформації про цю підривну діяльність комуністичної п'ятої колони в уряді і передавало свої звідомлення відповідним урядам, — але й ці звідомлення у великій частині попадали в руки комуністів і зникали, бо завданням ЕфБіАй було тільки викривати агентів, а не усувати їх чи робити будь-які інші рекомендації. Тому вся відповідальність за брак відповідної протиакції спадає на сам уряд. Першу свою ячейку створили комуністи в департаменті сільського господарства за часів президента Рузвелта, коли на чолі того департаменту стояв Генрі Воллес. Опісля вони поширилися й на інші департаменти. Сенатська підкомісія поробила низку нових рекомендацій для повного викриття та усунення комуністичних змовників з уряду. До тих рекомендацій, крім ухвалення відповідних законів, належить пропозиція відібрати комуністам можливість заслонятися П'ятим Доповненням Конституції.

Воґелер домагається $500,000 відшкодування

Ню Йорк, Н. Й. — Бувший політичний комуністичний в'язень у Будапешті Роберт А. Воґелер вніс судову скаргу проти Міжнародної Телефонічно-Телеграфічної Спілки, в якій домагається $500,000 відшкодування за те, що він мучився 17 місяців у комуністичній мадярській тюрмі. Адвокат Воґелера Джекоб Розенберґ твердить, що Міжнародна Телефонічно-Телеграфічна Спілка несе правну відповідальність за ув'язнення Воґелера, і що вона спричинила в деякій мірі ув'язнення Воґелера. Сам Воґелер досі не вносив скарги, бо не хотів шкодити англійському громадянинові Сандерсові, якого аж тепер звільнено з мадярської тюрми. Відносини Воґелера з цією спілкою погіршали в останньому часі, але адвокат Розенберґ не хотів сказати, чи Воґелер сам зрезиґнував з праці в цій спілці, чи його звільнили. Воґелер заявив, що його скарга виявить цікаві подробиці, головно про те, що діялося з Воґелером до того часу, поки він був арештований.

В АМЕРИЦІ

● 24 серпня бувший президент Труман промовляв на 32-річних зборах Американських Воєнних Інвалідів. Ці збори вшановують усіх тих, що згинули в американських війнах, зокрема в Корейській війні.

● Управа міста Джерзі Ситі задумує заборонити продаж книжки д-ра А. Кінсі під заголовком „Сексуальна поведінка жінок", що має появитися друком 14. вересня ц. р. Уривки з цієї книжки появляються в щоденних часописах.

● Медичний Каледж Нюйоркського університету запрошує в 1953 р. трьох закордонних професорів на однорічні виклади: д-ра Клейнтенса з Брюселю, д-ра Соломонса з Дубліну і д-ра МекМагона з Бірмінгему.

● В минулому році американська армія заощадила дол. 13,000 внаслідок поліпшень, запроєктованих військовими й цивільними урядовцями. Цивільні урядовці дістали за свої проєкти винагороду в висоті дол. 282,520. Військові урядовці не можуть діставати окремі грошові нагороди.

● Злодії обікрали одну з найбільших приватних збірок монет у Сан Бернардіно в Каліфорнії. Шкода становить дол. 250,000. Ця збірка є власністю Герберта Фейнберґа.

● Массачусетський моряк Гаролд Волш не високо оцінює филаделфійських злодіїв, що його пограбували в цьому місті. Цей моряк їздив по всіх портах світу, де його не раз пограбували дочиста, а в Филаделфії злодії не знайшли у нього навіть гаманця з 60-ти дол.

● Тексаські фармери твердять, що найкращий спосіб боротьби з незаконним кожнорічним сезоновим „наїздом" мехіканських робітників — полегшення процедури законного приїзду цих робітників.

БІЛИЙ ДІМ ВСТАНОВЛЮЄ СІТКУ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОСТЕРІГАЧІВ

Вашингтон. — Білий Дім рішив створити на ключових постах у всій країні широку сітку господарських спостерігачів і дорадчиків, що матимуть за завдання спостерігати місцевий розвиток у всіх важливіших ділянках господарства та приготовляти Білому Домові відповідні звідомлення й рекомендації. Ці господарські спостерігачі та дорадники звітуватимуть урядові кожного місяця і обиратимуться з-поміж найкращих господарських спеціялістів, на базі рекомендацій місцевих банкірів, підприємців, провідників робітництва та політиків у поодиноких місцевостях. Крім того, в половині наступного місяця має відбутися у Вашингтоні конференція провідних бизнесменів, фармерів і робітничих провідників, яка спільно з сенатською Комісією Банківництва і Валюти обговорить фінансові вигляди міжнародної торгівлі. В ділянці перевірки господарства країни працює вже низка інших урядових агенцій. Завданням нової сітки господарських спостерігачів буде доповнювати спостереження й звіти існуючих агенцій відповідними звідомленнями з місць, зокрема звідомленням про загальний господарський розвиток, про відкриття нових і закриття існуючих підприємств, про вимоги робітництва, наявність кредитів, про місцеві ціни і т. п. Ці спостерігачі, зокрема, інформуватимуть про робітничі відносини, а їхні звіти з місць допоможуть урядові передбачати можливості розвитку в крайовому господарстві та відповідно реґулювати його.

Редактори різняться в оцінці сенатора Мек Карті

Вашингтон. — Редактор „Трентонського Таймсу", Дж. Керні заявив, що сенатор Джосеф МекКарті загрожує існуванню незалежної американської преси, коли виступає проти критики своєї праці в Сенатській провірчій комісії, часописами „Ню Йорк Пост" та „Вашингтон Пост". Але редактор Бенджамін М. Мек Келвей з „Вашингтон Стар", твердить, що сенатор Мек Карті „не такий великий", щоб міг загрожувати свободі американської преси. Ця дискусія про ролю сенатора Мек Карті відбулася в радієвій авдієнції „НБК".

Перебудовують західню частину нюйоркського „давнтавну"

Ню Йорк, Н. Й. — Комісія для очищення нюйоркських нетрів, яка існує при посадникові Ню Йорку повідомляє, що плянується перебудову західньої частини нюйоркського „давнтавну", на південь Парку Вашингтона. Перебудова має бути переведена в той спосіб, щоб не спотворити історичного вигляду цієї частини міста. Мають побудувати три групи домів. В першій групі, що обійме дев'ять бльоків на південь від Парку Вашингтона, вибудують тільки три „надбльоки", в яких спорудять дев'ять чотирнадцятиповерхових будинків з 2,184 мешканнями, де одна кімната коштуватиме $48 місячно. Ця перша група будинків сягатиме до Західньої Третьої, Мерсер і Вест Бродвей вулиць. В другій групі (околиця Гавстон вулиці) управа міста плянує вибудувати так звані „доми Мері К. Сімкович", що сягатимуть до Спрінг вулиці, і Америка Авеню і матимуть мешкання для 1,440 родин; одна кімната в цих мешканнях коштуватиме від $9 до $12. В третій групі, від Спрінг вулиці до Брум вулиці вибудують мешкання для 432 родин. Ціни мешкань в цій групі будуть дещо вищі. Не всі доми будуть в цьому терені розібрані. Деякі будуть збережені, наприклад, Торговельна школа Нюйоркського університету, деякі церкви тощо. Ця частина міста, після перебудови, матиме широко обсаджені деревами вулиці й парки.

Білоруський православний єпископ проти неделимського єпископа Нікона

Владика Василь, єпископ Білоруської Православної Автокефальної Церкви в ЗДА, оголосив у „Ню Йорк Таймсі" 23-го ц. м. в рубриці „Листи до Редакції" заяву проти російського православного єпископа Нікона, який таким самим шляхом поручав американцям не піддержувати „сепаратистичних" змагань підсовєтських народів, бо — мовляв — тільки при помочі самих росіян можна найлегше позбутися комуністичного режиму. Єпископ Василь звертає увагу, що демократична ідея не може примиритись з принципом, що свобода є допускальна тільки для одних народів, а не для інших. Коли росіяни хочуть свободи для себе самих, то не повинні заперечувати того права й іншим народам. Жадати, щоб З'єдинені Держави виявляли свою приязнь до Росії піддержуванням її імперіялістичних аспірацій у відношенні до інших підбитих народів — це проти американських життьових звичаїв.

КОНЦЕРТ МІНСЬКОГО — УСПІШНА ІМПРЕЗА В СОЮЗІВЦІ

Концерт відомого нашого співака - баритона Михайла Мінського, що відбувся минулої суботи в рямках щотижневих культурних і розвагових імпрез в Союзівці, належав до найуспішніших того роду імпрез у цій вакаційно-відпочинковій оселі Українського Народного Союзу. Співак, якому акомпаніювала на фортепіяні п. Леся Вахнянин, виконав: Лисенка — „У мене був коханий, рідний край", Балторовича — „Зелені гори", Стеценка — „Пісня про Сірка", Заремби — „Дивлюсь я на небо", Лисенка — „Безмежнеє поле" в першій частині концерту, та в другій: романс „Ти не прийшла", народну пісню в обр. Фоменка „Ти казала", Л. Лепкого (слова і музика) „Фіялки сині", Ревуцького — „Перепеличку" та Ярославенка — „Ой, у полі верба". Пісню Л. Лепкого, який тепер є керівником товариського й культурного життя в Союзівці, співак мусів повторити, як і виконати ще один наддаток на домагання публіки. Імпрезу відкрив коротко приявний голова УНС п. Дмитро Галичин, познайомлюючи при цій нагоді слухачів, що на тій імпрезі припадково присутні інші артисти, між ними відомі наші співачки п-ні Марія Лисогір і Ольга Лепкова-Ястремська, прима-балерина Валентина Переяславець, яка приїхала до Союзівки на вакаційний відпочинок, відома зі скитальщини співачка п-ні Гречаник та інші. П. Галичин окремо представив двох приявних наших професорів - діячів: проф. Романа Смаль-Стоцького з Маркетського університету та проф. Барабаша з Шікаґо. Усіх приявних на концерті було коло 120 осіб.

● Д-р МекКормік, голова Американського лікарського товариства, домагається скасування лікарської допомоги ветеранам, коли їхня недуга не набута в зв'язку з військовою службою.

НОВИЙ ПРЕМ'ЄР ІРАНУ

Ген. Фазоллаг Загеді, який повалив уряд прем'єра Моссадека та створив новий уряд, льояльний шахові Паглеві. Іранський переворот та перебрання влади ген. Загеді викликали на Заході деякі надії на можливість кращого порозуміння з Іраном та забезпечення країни перед совєтськими інтриґами.

ІРАНСЬКИЙ ШАХ В ТРІЮМФІ ПОВЕРНУВСЯ З ВИГНАННЯ

ВИЯВЛЯЄ НАГЛУ ПОТРЕБУ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ТА ЗАПОВІДАЄ РЕФОРМИ

Тегеран, Іран. — Минулої неділі повернувся з однотижневого вигнання іранський шах Могаммед Різа Паглеві, якому в столиці приготовано тріюмфальне прийняття. Шах повернувся після того, як його прихильники під проводом ген. Загеді, якого він призначив новим прем'єром, повалили уряд прем'єра Моссадека, що тиждень тому змусив шаха до втечі. Вже в поворотній дорозі з Риму до Тегерану шах, зупинившись в Баґдаді, заявив, що Моссадек — „лихий чоловік" і що він буде суджений за найвищий злочин, яким там вважається збройний спротив шахові. За таку провину передбачена кара смерти. Повернувшись в тріюмфі до своєї столиці, шах заявив на пресовій конференції, що уряд Моссадека цілком опорожнив державну скарбницю і що Іран негайно потребує фінансової допомоги. Все ж таки Іран не може дістати тієї допомоги у формі позички, бо умови позички мусіли б бути затверджені парляментом, якого тепер немає, бо його здеквалініфікував Моссадек. Шах, заповідаючи низку реформ в країні, рівночасно заявив, що не зможе прийняти фінансової допомоги коштом будь-яких концесій збоку іранського уряду. Він теж вважає, що „час ще не назрів" для відновлення ірансько - британських дипломатичних стосунків, які зірвав уряд Моссадека. Повернувшись до країни, шах апробував створений ген. Загеді новий уряд. В дипломатичних колах звертають увагу, що особистий склад нового іранського уряду не є протибритійський, хоч сам ген. Загеді був заарештований в 1942 році британцями за його пронацистичні симпатії і опісля був на вигнанні в Палестині. Після повалення уряду Моссадека, новий уряд ген. Загеді заарештував приблизно 200 осіб, які будуть віддані під суд. Відповідаючи на запити кореспондентів відносно того, чи Іран прийняв би фінансову допомогу від Совєтського Союзу, шах заявив, що він готов прийняти її від кожного, хто щиро бажатиме допомогти Іранові. Одним з перших ходів нового іранського уряду було поставлення поза законом комуністичної партії Тудег, яка допомогла Моссадекові вдержатись при владі й опісля прогнати шаха з країни.

Айзенгавер вирішить справу допомоги Іранові

Вашингтон. — Іранський шах у своому зверненні заявив, що його країна стане на порозі фінансової катастрофи, якщо негайно не дістане грошової допомоги із закордону. Офіційні кола заявили, що цю справу може вирішити лише президент Айзенгавер, коли Іран урядово попросить американської допомоги. Досі такого звернення не було. В червні звернувся був бувший прем'єр Моссадек з просьбою про американську допомогу, але тоді цю просьбу було відкинено. Деякі урядовці в Вашингтоні заявили, що фінансове положення Ірану вже вивчається і що коли надійде просьба про допомогу, то її вирішать негайно і прихильно.

В половині тижня вирішиться склад корейської конференції

Об'єднані Нації. — На понеділок 24 серпня була призначена дальша дебата над справою складу політичної конференції, що має завести мир в Кореї. Останньої п'ятниці ніхто не хотів забрати слово. Існує непевність, як вийде голосування у найважнішій тепер справі, що полонить уми членів Об'єднаних Націй: чи Індія буде запрошена взяти участь у тій конференції. У цій справі виявилось роздвоєння в таборі аліянтів, бо Англія і Франція піддержують кандидатуру Індії, як найбільшої азійської „невтральної" держави, а З'єдинені Держави є проти неї, як проти держави, що не брала активної участи в корейській війні. Індія дала неофіційно зрозуміти, що їй залежить на тому, щоб дістати таке запрошення. Південно корейський делеґат заявив, що приявність Індії на цій політичній конференції було б „нестерпна". Однак, він ще не сказав офіційно, чи Південна Корея залишилась би на конференції, якби запросили туди Індію.

65% альянтських вояків вернулось з комуністичного полону

Токіо.. — У двадцятому дні виміни полонених вернулись ще 400 полонених альянтських вояків, у тому числі 150 американців і 250 південних корейців. Досі вернулось вже 8,200 полонених, які становлять 65% офіційно поданої комуністами цифри 12,765, що їх вони обіцяли звернути. На 3,313 американських полонених, за офіційним комуністичним списком, вернулись 1,859. Ясно, що подана комуністами цифра не відповідає дійсному числу альянтських вояків, що їх комуністи забрали в полон і з них ще не вирахувались. Останні поворотці подали дальші подробиці про нелюдяну поведінку комуністів із полоненими, при чому виявляється, що на початку війни північно - корейські комуністи були жорстокіші, як китайці.

МОСКВА ДАЄ НОВІ ОБІЦЯНКИ НІМЦЯМ

МАЛЄНКОВ ЗАПОВІДАЄ ЗВІЛЬНЕННЯ НІМЕЦЬКИХ ВОЄННИХ В'ЯЗНІВ ТА ГОСПОДАРСЬКУ ДОПОМОГУ ДЛЯ СХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ

Москва. — Впродовж останніх днів тут відбулися наради між совєтським прем'єром Маленковим і совєтським міністром закордонних справ Молотовим, з одного боку, та східньо-німецьким маріонетковим прем'єром Оттом Ґротеволем і його заступником Валтером Ульбріхтом, з другого. У висліді тих нарад совєтський уряд, закликаючи німців до „об'єднання проти війни", пообіцяв Східній Німеччині „широку фінансову та господарську допомогу" і головно — звільнення всіх тих німців, що після війни були задержані або засуджені совєтами за „злочини проти миру й людськости". Хоч договір в цій справі зроблено між урядами Совєтського Союзу й Східньої Німеччини, проте в повідомленні про звільнення ув'язнених не робиться різниці між німцями зі східньої і західньої зон. Так само невідомо, скільки ув'язнених совєтами німців скористає з того договору, але минулого року Москва повідомляла, що вона затримала всіх 8,500 німців, хоч західньо-німецький уряд обраховує, що в совєтських в'язницях і каторжних таборах перебуває ще понад 84,000 німців. Так само невідомо, чи звільнять усіх німців, без уваги на висоту призначеної їм кари та рід їхніх „злочинів". Маленков, у своїй заяві, надрукованій в совєтській пресі, закликає німців, щоб вони, після 50 років мілітаризму, який в двох світових війнах коштував їм 8,000,000 вбитих та багато мільйонів поранених, перейшли на шлях „продуктивної і творчої праці" для мирних цілей та для дружби зі своїми сусідами, між якими називає в першу чергу Совєтський Союз і Францію, а далі Польщу, Чехословаччину й Англію. Маленков твердить, що Німеччина лежить на схрещенні світових шляхів і може стати головним европейським центром миру, як колись була центром війни, і що доля Німеччини лежить „в німецьких руках". Закордонні уряди й дипломати, як теж і західньо-німецький уряд та німецький загал добачають в цьому договорі, обіцянках та в нових совєтських закликах черговий совєтський пропаґандивний трюк, що мав би вплинути на вибори в Західній Німеччині, які відбудуться 6-го вересня. Все ж таки багато німців не приховують свого вдоволення з совєтської обіцянки звільнити німецьких в'язнів.

У Вашинґтоні скептично прийняли совєтські уступки Східній Німеччині

Вашинґтон. — Урядові кола заявляють, що дійсної оцінки нових совєтських уступок для Східньої Німеччини не можна зробити, поки не будуть докладно вивчені ці большевицькі „концесії". Але вже тепер можна сказати, що Совєти мусіли це зробити, бо західні альянти вже давно зреклися репарацій від Західньої Німеччини, і совєтський крок не є якоюсь несподіванкою. Совєти мусіли щось зробити, щоб врятувати свій престиж після заворушень у Східній Німеччині. Один урядовець у Вашингтоні заявив, що Совєти зреклися репарацій тоді, коли забрали вже все, що можна було взяти. „Не можна ж доїти скали", заявив цей урядовець. Ці „полегші" зробили Совєти саме перед виборами в Західній Німеччині, що мають відбутись в вересні цього року. Тепер прем'єр Ґротеволь зможе, принаймні на папері, хвалитися, що його маріонеткова держава стоїть на такому самому рівні, як інші держави сателітів.

У Франції страйкують тільки комуністи

Париж. — Після того, як між двома юніями французьких робітників — католицькою і соціялістичною, з одного боку, та урядом з другого — дійшло до порозуміння, члени тих юній масово вертаються до праці. Поза цим порозумінням стоїть комуністична професійна спілка, найсильніша на французьких залізничних шляхах. Вона не погодилася на заклик уряду повернутися до праці і закликала своїх членів страйкувати далі. Найповажнішими м е р иторичними уступками уряду була згода не підвищувати віку робітників, що виходять на старечу пенсію, і забов'язання перевести докладне обслідування життьової стопи найгірше платної робітничої верстви, щоб її піднести вище від теперішнього рівня. Робітникам, що брали участь у страйку, виплатять за час страйку платню, за вийнятком тих, що допустились саботажів або інших насильств. Залізничники дістали повідомлення, що їх звільнять з праці, коли страйкуватимуть далі.

Летунська парада в Москві

Москва. — Впродовж 75 хвилин летіли над Москвою совєтські з'єднання всіх родів воєнних літаків. Парада відбулася головно над летовищем Тушино біля Москви. Деякими літаками пілотували жінки. Цю летунську параду приймали на державних трибунах найвищі достойники СССР. Маленков стояв на тому місці, де раніше звичайно стояв Сталін. Були присутні також Молотов, Шверник, Мікоян, генераліція із маршалом Булґаніном у проводі й ін. Серед дипломатичного корпусу був американський амбасадор Болен. Американські коментатори зазначають, що при всій масовості різних типів літаків, обсерватори не зауважили жадних особливих нових винаходів.

В СВІТІ

● Ген. Ґрунтер, головний командувач військ НАТО, виїде на тиждень до Норвеґії і Данії на розмови з тамошніми військовими і цивільними чинниками у справах оборони на випадок війни.

● Італійсько - американські інженери радили у Мессіні на Сицилії над будовою найдовшого у світі мосту, що сполучив би італійський суходіл з островом Сицилія. Плян такого мосту запропонувала американська інженерна фірма д-ра Давіда Штейнмана.

● Ватажок комуністичних партизанів, Сонґ Кван Іль, згинув в одному селі у південно-західній Кореї у перестрілці з корейською поліцією. В Південній Кореї нараховується все ще коло 1,200 комуністичних партизанів, але вони тепер здемобілізовані браком харчів і воєнних припасів. Багато з них в останньому часі піддалися.

● Японія нараховує тепер 85 мільйонів населення. За кілька років вона буде потребувати додаткових країн поселення. Тому справа звороту Японії забраних їй на підставі угоди в Ялті Курильських островів стає щораз актуальніша. Також необхідно вжити вже тепер рішучих економічних заходів, щоб оминути нужду для мільйонів японців. Говорить про це Біла Книга, видана японським урядом на підставі 5 і 1/2 річних студій.

● У Німеччині, на висоті 8 тисяч стіп недалеко містечка Зіґен, вибухнув у повітрі бальон, що віз 4-ох пасажирів. Рештки бальону разом із кошиковою кабіною впали в місцевість Літфельд. Всі пасажири згинули.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРАВОПОРЯДОК

Правопорядок — це слово, яке дуже часто і в усіх відмінках повторюється в українській пресі та в розмовах, але яке не завжди й не всюди має практичне пристосування в українському житті та в українській політиці. Тому хочеться звернути окрему увагу на ще один клясичний приклад правопорядку та громадсько-політичної зрілости в американському житті. Цей приклад дав тепер переможений у виборах на президента демократичний кандидат Адлей Е. Стівенсон.

Уже під час виборів, як і перед ними, Стівенсон здобув собі велику популярність та симпатії американського народу, включно з його політично-партійними противниками, гідним відношенням до своїх суперників. У передвиборчій кампанії Стівенсон нещадно критикував їхні недотягнення, але при цьому ніколи не промовчував їхніх досягнень. Цим він у великій мірі й сам собі полегшив свою поразку, бо ж програв не з противником, якого вважав за ніщо й якого недоцінював, але із сильним контрагентом, з яким і поразка є честю.

Таке своє становище та найглибше розуміння правопорядку в житті нації виявив Стівенсон і після виборів і в своїй останній подорожі по світі. Вернувшись з тієї піврічної подорожі, під час якої він відвідав 30 країн, Стівенсон заявив на пресовій конференції в Ню Йорку, що він весь час, від Японії до Британії, зустрічався з численними критиками американської політики, але сам ніколи до тієї критики не приставав. Навпаки, в усіх випадках намагався — як він це твердить — вияснювати й виправдувати ті моменти й потягнення американського уряду, що їх критикували інші. Він не зважав на те, що в Білому Домі сидить його суперник, що в теперішній політиці республіканської адміністрації може бути багато дечого такого, з чим він не погоджується й засуджує, але це не впливало на його становище до тієї політики під час побуту закордоном. Бо, обороняючи та вияснюючи політику республіканського уряду, який виконує свою владу з волі народу, Стівенсон заступав і обороняв інтереси Америки та американської нації, які ставить вище інтересів своєї партії та власних амбіцій. А свої порахунки з республіканською адміністрацією Стівенсон пообіцяв звести при першій нагоді тут, вдома. Проте, він попередив, що й в цьому випадку не думає „валити" теперішній уряд, а тільки виконати свій обов'язок лідера „льояльної опозиції".

Поступовання Стівенсона та його становище — не одиноке. З щоденного американського життя, так багатого на всілякі льокальні суперечності, можна б наводити безліч подібних прикладів глибокого розуміння правопорядку, що позначає всі ділянки американського життя в усіх його сферах і на всіх щаблях. Америка — це велика мозаїка не тільки рас, але й думок та переконань. А проте, ця мозаїка творить прекрасну, гармонійну цілість у тих справах, які належать до нації, як цілости, та її найглибших інтересів. Американські партії мають свої програми й політичні плятформи, але всі вони базуються на непорушних засадах Декляраціі Незалежности, Конституції та Хартії Прав.

Якщо б ми хотіли подивитись крізь призму американського правопорядку на поодинокі події в українському політичному житті, тоді ми зрозуміли б основні причини українських невдач та загальної нашої недолі. Американці нещадні до своїх недомагань і помилок, кожна їхня передвиборча кампанія — це справжнє „чистилище" всіх проти всіх, але це є їхня внутрішня справа, з того вони не роблять світової проблеми і не тільки не бажають собі інтервенції ззовні, але, навпаки, завжди й одностайно проти неї виступають, без уваги на те, що така інтервенція могла б бути корисна для одної з суперечних партій.

В українців дуже часто буває навпаки. В свою партійну боротьбу вони залюбки втягають всі можливі зовнішні сили, і якби який переможений у виборах український Стівенсон поїхав у подорож довкола світу і мав нагоду зустрічатися й говорити з найвищими представниками закордонних країн, то хай кожний з нас сам дасть собі відповідь на те, чи обороняв би він становище й політику такого українського Айзенгавера, що переміг його й не допустив до Білого Дому в Києві. Вистачить подивитись на українську політичну еміграцію. Скільки то відомих „меморіялів" пішло до всіляких урядів про те, хто є „єдиним репрезентантом" українського народу у вільному світі, а скільки було сказано й написано на ту тему так, що загалові про це невідомо. Звичайно, що призвичаєний до правопорядку західній світ, зокрема Америка, ставиться з відповідними застереженнями до тих, що правопорядку не визнають і не практикують.

Фармерські квоти стабілізують ціни збіжжя

У п'ятницю минулого тижня 800,000 американських фармерів, управнених вирішити, чи продукція збіжжя має бути необмежена, більшістю голосів у пропорції сім проти одного заявили, що вони волюють продукувати збіжжя на підставі наперед призначених квот, щоб утримати на відповідній висоті ціну на ринку, ніж продукувати необмежену кількість і наражати себе на непевний більший прибуток з можливою втратою або зменшенням чистого заробітку. У практиці це значить, що американські фармери добровільно заявилися за „реґіментацію" і проти вільної продукції та торгівлі, як це пропагує теперішня республіканська адміністрація під керівництвом президента Айзенгавера, в противенстві до політики попередньої демократичної адміністрації під керівництвом президента Трумана.

Це доволі складна справа, оперта початково на законі з 1938 року, званім „Акт про Рільниче Пристосування". Цей акт перший раз впровадив у ЗДА засаду забезпечення фармерам прибутків від продукції на випадок малої ціни на ринку або на випадок недороду на полі, одначе тільки від шістьох родів продуктів, а саме: пшениці, кукурудзи, бавовни, рижу, земляних горіхів (пінатс) і тютюну. Гарантія була обумовлена двома обмеженнями, а саме: обмеження засіву збіжжя не більше як 15 акрів або не більшою продукцією, ніж 200 бушлів. Закон з 1949 р. ґарантував фармерам рівновартість, звану „паріті", висотою 75-90 відсотків від вкладених коштів у порівнянні з цінами, що появляються на ринку в якомусь році. Цей, доволі неясний паритет не вимагав точнішого означення так довго, як довго уряд відкуплював від фармерів надпродукцію збіжжя чи інших продуктів по повній ціні, коли надвишка продуктів не виносила понад 20 відсотків від встановленої квоти. Втримання квоти, на підставі закону, вирішують самі фармери голосуванням, більшістю двох третин. Якщо за дальше втримання квот заявилася менша кількість, тоді уряд зобов'язаний дати забезпечення фармерам тільки до висоти 50 відсотків паритету.

Найбільш важлива була квота на продукцію пшениці, бо Америка експортує пшеницю на весь світ — чи то на продаж чи як дарунок зубожілим країнам. Одначе тому, що від десяти років уряд потребував пшениці на прохарчування армії та на постачання чужинним країнам на підставі пляну Маршала, мало хто в уряді турбувався питанням, чи квотова засада для продажу повинна бути змінена після того, як її встановлено вперше в 1942 р., хібащо Конґрес ухвалив би найвищу підтримку паритету, тобто на 90 відсотків. Ця висота має тривати до кінця 1954 р. і тому щойно тепер треба було подбати про вирішення агальним голосуванням фармерів, чи після того має бути втримана засада квот.

Хто мав нагоду подорожувати вздовж Гудсону, той міг завважати, що у віддалі 30 миль на північ від Ню Йорку стоїть заякорена фльота з 75 кораблів марки „Ліберті", які під час війни перевозили до Европи збіжжя. На цих кораблях приміщує тепер уряд збіжжя, закуплене від фармерів, як надвишку продукції для підтримування паритету. У минулому році закуплена надвишка становила 1,291,000,000 бушлів, а в червні поточного року передбачено надвишку з цьогорічних жнив на 700,000,000 бушлів. Перевіз пшениці з північних стейтів над Великими озерами, спершу кораблями до Боффало, а далі залізничими потягами до Джерзі Сити, перевантаження їх на кораблі і втримування в доброму стані вимагає великих державних витрат — як ось 900,000,000 дол. у минулому році. Тому секретар рільництва Езра Тефт Бенсон, використовуючи факт, що надпродукція збіжжя в 1952 р. досягла висоти понад 20 відсотків квот — на ділі аж 50 відсотків — зорганізував голосування фармерів над питанням, чи має бути втримана й надалі система квот, чи може треба буде перейти на систему повної незалежности фармерського господарства від уряду. Бенсон мав надію, що йому вдасться заощадити ухвалених в бюджеті на наступний рік $195,000,000, хоч плян Трумана вимагав тільки 140,000,000 долярів. Бенсон обіцяв при цій нагоді поширити ґарантію на всі фармерські продукти, але тільки до висоти 50 відсотків вкладених кошнів.

Одначе фармери, настрашені великою надвишкою продукції пшениці з минулого року і надпродукцією збіжжя під час жнив поточного року, пішли врозріз з своєю власною постановою з минулого року, коли то, йдучи за передвиборчими обіцянками ген. Двайта Айзенгавера, що він постарається забезпечити фармерам кошти плекання всіх родів продуктів, пішли лавою до голосування і сприяли поважній його перемозі при виборах на президента. Своїм голосуванням за втримання квот з 14 серпня 1953 р. велетенська більшість американських фармерів виявила, що вона вище цінить обмежену продукцію, одначе з ґарантією повного заробітку, ніж необмежену продукцію з ґарантією звороту коштів, витрачених на продукцію.

Після проголошення вислідy голосування, а саме 361,302 голосів за втримання квот пшениці в продажу, а 53,252 голосів проти, уряд і публіка були здивовані цим вирішенням, яке виявило, що не дві третини, але 87,2 відсотка голосуючих сподівається дістати по більше ніж 2,20 доляра ґарантованої ціни за бушель, ніж по 1,20 дол. неґарантованої, хоч в необмеженій кількості. Урядові кола у Вашингтові збентежились після перших вислідів голосування, але після того прийшло отверезіння, бо знавці заявили, що голосування фармерів ґарантує стабілізацію ціни збіжжя, а з цим і фармерського добробуту, хоч може з деякою втратою споживачів, головно серед міського населення.

Щойно в недалекій майбутності можна буде завважити, який вплив матиме це голосування на силу політичних партій як у Конґресі, так і в низах.

Микола Барвінський

Наша трагедія

В „Свободі" з 23 липня ц. року була вміщена стаття з Швайцарії п. А. Чернецького під заголовком: „Не примітивізуймо нашої державної політики". Стаття цікава і дуже добре висвітлює заторкнені питання, але автор неправильні робить висновки, або, висловлюючись його ж термінологією, занадто примітивізує це питання. Так, автор згаданої статті заключає, що не можна в нашій визвольній державній політиці базуватися на нашому селі, бо село, при великому розвиткові індустрії, що відбувається нині в місті, не може задавати тону в державній політиці.

Без міста немає держави. Село завжди відстале і несконсолідоване, завжди плентається позаду міста, а крім того без міста не може існувати, бо завжди потребує тієї продукції, що виробляє місто. Далі автор наводить приклад із ЗДА, Швеції, Данії, де перед в політиці веде тільки місто, а у Швайцарії на сьогодні лише 20% населення живе з хліборобства, і то головно з молочарства, городництва та садівництва. А нині в східній Німеччині хто підняв повстання — протест проти диктатури комуністів? Місто, а не село. І так далі.

З усім цим ми охоче погоджуємося. Місто, як правило, завжди в державі веде перед. Робітництво, скупчене по містах, краще зорганізоване, ніж селянство, розкидане по селах, хуторах та хуторцях. Можна сперечатися на тему, чи Україна в майбутньому мусить розвиватися *шляхом* аграрним, аґрарно-індустріяльним чи виключно індустріяльним, залишивши в селах господарювати замість теперішніх 66,6 відсотків населення тільки 20%, а 80% населення передати на індустрію до міста — це тема другого порядку. Але що місто скрізь веде й вестиме провідну ролю в політиці — це ясно для кожного, навіть для людини, яка не займається політикою.

Інша справа, як нам бути нині, й на кого покладатися в нашій визвольній політиці. Чи мусимо всю нашу боротьбу базувати на нашому розпорошеному селянстві, яке є, з національного і політичного боку, досить свідоме, але не є таке активне як робітництво та міщанство наших міст, чи може, дійсно, як зазначає п. Чернецький, краще на сьогодні, в нашій державно-визвольній політиці, спертися на більш активному місті, в якому населення скупчене не більше ніж в селі.

Населення наших міст може бути до нашої державности в значній частині своєї маси вороже. Про таке ставлення населення наших міст подбали окупанти. Ще царський уряд намагався надати містам в Україні московського вигляду. В першу чергу через русифікацію чимала частина міщанства піддалася обмосковленню. Далі до промислових підприємств України зі злиденної Московії прибула велика кількість чистокровних москалів на заробітки і ту настало осіла. Ці московські люди за своєю психологією залишилися великодержавними шовіністами. Службовці, чи як їх тоді вали чиновники — москалі в Україні були в привілейованому стані і платню отримували на 10% більшу, ніж службовці з місцевих людей. Це звалося „надбавка за русифікацію". Після лютневої революції в 1917 році, коли на зміну царському урядові в Петрограді прийшло „Временное Правітєльство", то Українська Центральна Рада підіймала *клопотання* про скасування цих 10% надвишки за русифікацію, але цього скасовання не добилася від „революційного" російського уряду, поки не взяла до своїх рук влади в Україні.

Цим і пояснюється, що в Україні міста в значній частині були обмосковлені. Це є наша трагедія. Згідно з переписом людности Києва в 1917 році, на українців припадало в цьому місті лише 30%, і то ці українці здебільшого перебували на передмістю, а в центрі міста було 30% москалів та денаціоналізованих малоросів (останні на еміґрації пішли до Власова — в „общий катєлок", а нині творять так звану гулаївщину і багатирчуківщину) і 30% жидів, які теж були просякнуті в більшій своїй частині московською окупантською ідеологією. Великий відсоток київських робітників залізничих майстерень і Арсеналу були москалі. Коли вкінці 1917 року московські війська наступали на Україну, то спиралися вони на московську частину робітництва і міщанства. В кінці 1917 року московський комуністичний уряд, створивши в Україні так званий український совєтський уряд, примістив його в Харкові, де серед робітництва було багато москалів, про що свого часу подбала ще царська влада.

Значення міста для держави добре розуміли й наші доморослі комуністи, хоча їх було й дуже мало. Це так звані боротьбісти — ліві соціялісти-революціонери і ліві соціял-демократи з газетою „Червоний Прапор" — так звані „незалежні". Як перші, так і другі пізніше увійшли до Комуністичної партії большевиків України (КП(б)У), а в 1927 році до них приєдналися і укапісти (УКП). Ця група людей за духом комуністи (їх звали московські комуністи „петлюрівськими комуністами"), а за національністю українці під час НЕП-у почала відмосковлення українських міст. Це відмосковлення проходило досить вдало. Такі міста як Київ, Харків, Одеса, набули як зовнішнім виглядом, так і мовою цілком пристойного українського вигляду (не буду спинятися на тому, в чому полягало оце відмосковлення). Отже добре розуміли тоді Шумський, Скрипник, Чубар та інші значення міста для Української Держави і робили все, щоб місто повернути назад Україні.

Але окупаційна московська влада перелякалася того успіху, якого досягнено було в дерусифікації українських міст. Після 1934 року московська окупаційна влада почала шалену нагінку. Всіх, що так або інакше були пов'язані з українізацією, було заарештовано, як ворогів народу, а їхні родини виселено з міст в кращому випадку до Казані, а то й до Сибіру. Велика кількість українських

(Закінчення на стор. 3.)

Американські „сардинки"

Европейська, а зокрема західньо-німецька та швайцарська преса жваво займається питанням комуністичної діяльности в ЗДА. При цьому вона старається роз'яснити питання, чи діяльність Слідчої Комісії, що на її чолі стоїть знаний уже у цілому світі сенатор МекКарті, є оправдана. А стало це питання актуальним від часу, як знаний учений Айнштайн заявив, що належить відмовитися від зізнань тим особам, які будуть покликані перед Слідчу Комісію для перевірки комуністичної діяльности.

І саме це дало притоку до того, що американський письменник Джон Флогерті в тісному порозумінні з Едгаром Гувером, директором „Федерального Бюра Інвестиґацій, видав цікаву публікацію про злочинців в ЗДА, а зокрема — про злочинну діяльність комуністів. Хто прочитає цю книжку, той переконається, що діяльність сенатора МекКарті — це не якась безглузда нагінка на Богу духа винних людей, але конечна самооборона американського громадянства перед найбільшим ворогом людства — комунізмом.

Згаданий публіцист наводить у своїй книжці цілий ряд випадків, з яких закордонна преса подає деякі до відома своїх читачів. І так читаємо про такий випадок: Портовий робітник, який виладовував з корабля скрині із сардинками, відкрив одну пушку. В ній, на велике здивування, знайшов він, замість сардинок, малу книжечку. Такі „сардинки" були і в інших пушках. Вони носили заголовки: „Правила гри в копаний м'яч", „Гокей", „Бокс" і т. ін.. Але як приглянутися ближче тим „спортовим книжечкам", то можна вичитати, як належить робити ушкодження у функціонуванні електричного струму, що призводить до експльозії трансформаторів; вкладати до чужого бюрка невеличкі вибухові пакуночки, або як підсунути зовсім непомітний ладунок за стяжку капелюха, який в слушний момент розриває голову людини.

Треба когось замордувати без галасу та шуму, викликати пожежу, якої ніхто не зможе відкрити, або знищити машини у фабриці, льокомотиву чи літак, — усе це можна знайти у цих „спортових порадниках". Інша книжечка дає точні поради, як препарувати запальний матеріял у фляшечках та як опісля його уживати. Ще інша книжечка поучає точно та докладно, як відступно та вирафінувано мордувати невигідних для комуністів людей при помочі пакуночка у формі листа або згорненого часопису. Треба комусь лікуватися, то нехай відкриє бляшанку зі „сардинками", і знайде там книжку під назвою „25 способів лікування при помочі зел". А як почне читати, то знайде там прекрасний матеріял для комуністичної пропаґанди.

Ще інша книжечка має титул „Роля клюбу". Вона дає пораду для тих комуністів, які мають дістатися до якогось клюбу, установи, чи церковної громади. „В першу чергу повинен він удавати з себе звичайного, добродушного громадянина і за ніяку ціну не допустити до того, щоб на нього могло впасти підозріння, що він стоїть у якихсь зв'язках зі Совєтами. А далі такий „громадянин" мусить докладати всіх зусиль, щоб по якімсь часі зайняти провідне місце в даній установі. А тоді його завданням є притягати до цієї установи інших, відомих тільки йому комуністів і провадити намічену роботу".

А далі представляє автор цієї публікації підпільну роботу американських комуністів, в повній її небезпеці для ЗДА. Вони, пише автор, мають прекрасно розбудований апарат підпільної праці, і через децентралізацію комуністичної праці, число їхніх осередків потроїлося. Вони не видають уже ніяких партійних виказок і не провадять списків членів. Кореспонденція між членами провадиться за допомогою майстерно продуманих шифрів. Важливі відомості не можуть бути передавані інакше, як тільки окремими кур'єрами, і ... усно. Партійні листи та документи або знищено, або переховуються у безпечних місцях. Друкарські машини та запасові частини до них зберігається у добре продуманих схоронищах. Члени партії, яких переводиться з одної групи до другої, піддані гострій та неймовірно складній контролі.

Про рафінованість роботи комуністів свідчить звіт Герберта Філбріка, який повних дев'ять років брав участь у підпільній діяльности, як добре замаскований протикомуніст. Він стверджує, що в самому лише Бостоні, працювало сім загартованих та здисциплінованих комуністів в ролі пасторів. Їхні церкви були місцями таємних сходин та осередками комуністичної пропаґанди. Цей звіт стверджує, що найновішим трюком комуністів є втискатися в церковні та релігійні організації.

В комуністичному підпіллі, говорить далі звідомлення, натрапив він на групу, до якої входили самі інтелектуалісти. Там було понад двадцять професорів високих шкіл, лікарі, адвокати, видавці та підприємці. Увесь цей осередок начислював сімдесят членів.

Таких і подібних прикладів наводиться багато. Це тільки вказує, що загроза для національної безпеки Америки збоку комуністичної п'ятої колони все ще дуже велика і що боротьба проти тої загрози мусить продовжуватись.

Нестор

Д-р Дмитро Бучинський

ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВ'ЯНЕНКО

1778 — 1843 — 1953

(3)

На основі народних жартівливих оповідань написав Квітка цілий ряд гумористичних оповідань, у яких дехто з критиків добачує „котляревщину" у неґативному значенні, чи не наслідування здорового гумору Котляревського, а того, що мало служити панам для розваги. З такою думкою тяжко погодитись, тяжко дошукуватись сліпого наслідування, тим більше, що Котляревський не писав для розваги панів, а деякі його оповідання недвозначно були звернені проти московських критиків. Микола Дашкевич каже, що гумор Квітки йде слідом за гумором Сковороди, чи іншими словами той гумор був критикою і наукою для невихованого ще тоді українського читача. До оповідань гумористично-навчального характеру треба зарахувати „Салдатський патрет" (1832), у якому Квітка дав відповідь московській критиці, щоб вона пильнувала свого діла — московську літературу, а не бралася критикувати українську, якої не розуміла й не відчувала. Тут треба згадати також оповідання „Пархомове сніданя" (1841), „Підбрехач" (1843), „Куплений розум" та ін.

Серед деяких творів Квітки маємо дещо з виразними слідами українського романтизму, але треба зазначити, що він не наслідував чужих взорів, про які, мабуть, навіть не знав. Це оповідання, для яких тематику зачерпував він з народних вірувань у чортів, відьом, опирів тощо. Сюди належать „Конотопська відьма" (1834), „Мертвецький великдень" (1833), „От тобі скарб" (1837).

Не мале значення Квітки для нашої драматургії, стисліше для нашої ранньої драми. Його життя і письменницька праця припадають на той час, коли в нас народжувався модерний театр, а не було чим заповнювати його програму. Частину того труду взяв на себе Квітка, пишучи комедії та водевілі для нашої сцени. Коли дивитись на них очима сьогоднішньої критики — твори ті слабенькі, але треба усвідомити собі, що вони відповідали світосприйманню та ментальності тодішнього нашого відвідувача театрів. Треба було в 50-70-х роках виховувати глядача якраз такими водевілями та комедіями, щоб міг він сприйняти твори Тобілевича-Карпенка-Карого. Його „Сватання на Ганчарівці" (1831) ще й сьогодні викликає у глядача щирий і невимушений сміх. Відомі його комедії „Шельменко денщик", драма „Щира любов", водевіль „Бой-жінка" та ін., що не сходили з нашої сцени до 25-х років нашого сторіччя.

В 1839 році написав Квітка свої „Листи до любезних земляків" — моральні науки, які, хоч дуже далеко відбігали від дійсности, які — говорить Єфремов — „без усмішки не можна тепер читати; вузенька й дрібна моральна наука навіть для свого часу негодяща", але дещо з тієї науки ще й сьогодні можна пригадати: тікати від проклятої горілочки, вчити дітей Богу молитися, до церкви ходити, слухати батьків і старших, шанувати кожного, хоч навіть меншого від себе! Це правди вічні й непромінальні, правди, на які хворіє навіть сьогоднішня людина. Не зважаючи на те, що письменник у цих „Листах" не мав сили реально глянути на тверду тогочасність, не мав сили дати моральної науки якраз тим, що її потребували — панам-поміщикам, різним урядникам-хабарникам, — навіть ті його нещасні „Листи" не можуть затемнити його симпатичної постаті, не можуть зменшити його заслуг для нашого письменства.

Значення Квітки у нашому письменстві

Щоб належно зрозуміти й оцінити значення Квітки у нашому письменстві, треба пам'ятати, що саме перерождення Повінухіна на Основ'яненка відбулось у дуже несприятливих умовах, саме тоді, коли московська критика на чолі з Вісаріоном Белінським горлала: „Нє пішітє па-малорусскі! Как ето смєшно!"

Полевой на сторінках „Бібліотекі для чтєнія" називає наше відроджене письменство „умною жалостью". Треба було мати не абияку духову силу, волю, незрівнянну любов до народу та мови, щоб у часі тієї чорної московської реакції відректися від „лаврових писань, од на рабство", а схилитися низенько перед народом, над яким Москва, як над покійником, вже була поклала хреста.

Але Москва не могла зупинити походу українського народу до самостійности, що її започаткували наші письменники на чолі з Котляревським, що так виразно підкреслює той же Полевой, пишучи: „Україна відщеплюється від Московщини. Досі було це видно в ноші, звичаях і народній поезії, а тепер українці творять власну літературу і твердять, що в українській мові може бути драма, епопея, лірика, повість, роман і то такі, що дорівнювали б московським!" Тоді прийшла друга фаза поборювання українського самостійницького руху в формі твердження, що все українське — це наслідування московського. Так Котляревський мав наслідувати Осіпова, а Квітка „подражал" Карамзіну, Жуковському та Турґенєву (Петров). Це твердження збиває М. Дашкевич, кажучи, що Квітка був основоположником українського сентименталізму, першу свою повість видав у 1832 році, на десять років скоріше від тих, що їх мав наслідувати. Другим закидом Квітці збоку московської критики був штучний сентименталізм, „але в Квітки нічого штучного немає, а закид походить з того, що критики не знали того народу, що його відображав Квітка" (Халявський).

Щоб зрозуміти значення Квітки в нашому і у всесвітньому письменстві, щоб зрозуміти злобу московських критиків, треба додати, що в тому часі на Московщині була мода співати похвальні „оди на рабство", вишукувати різнородні типи, описувати маскаради. Перед у тому дійсному московському провінціялізмі вели столичні письмаки, надаючи такий тон Україні, накидаючи його нашим письменникам.

„Мені було досадно, — пише Квітка в одному листі до Плетньова, — що всі літають під небесами, вишукують чудацтва, творять типи", і тому він оглядається направо й наліво, і з цілою щирістю своєї душі звертається до своїх рідних селян та селянок. Це був зворотний пункт у житті та літературній творчості Квітки, в тому моменті вмирає рахітичний московський Повінухін, а народжується велетень Основ'яненко, що зриває з традицією „джинджиглястих панянок" (вислів Квітки, ДБ.), а звертається до українських селянських світок, виводить своїх прекрасних і характерних героїв та героїнь, у „квітках та запасках".

Так народились у нашій і всесвітній літературі оповідання та повісті з народного селянського життя, навіяні щирістю, простотою, змальовані з такою любов'ю селянські серця, що тяжко сказати, чи Квітці хтонебудь дорівняв у цьому мистецтві.

Це був також „перший голос про нарід у світовому письменстві!" (С. Єфремов), навіяний гуманністю, демократичністю, щирою любов'ю і глибокою релігійністю. Квітка перший вивів на денне світло живу людину, поклавши цим тверді основи під соціяльну повість, яку продовжують пізніше в нас І. Нечуй-Левицький, Панас Мирний та ін.

УКРАЇНСЬКІ БИЗНЕСМЕНИ В НЮ ЙОРКУ

Українці, які цікавляться нашим громадським життям в Америці і які читають пресу, про активність українських бизнесменів, а зокрема бизнесменів Ню Йорку — знають лише загально.

Робили ми, українські бизнесмени в цьому місті чимало розголосу, про наше купецьке життя, про нашу організацію, завдання та громадські обов'язки — і українська преса віддала чимало місця на наші заклики, пляновані діла. А все то скінчилось довгим відпочинком та бездіяльністю.

Чомусь так виходить, що чим більше робимо галасу, тим більше доказуємо нашу слабість, наше мале розуміння того, що пропаґуємо і тим більше виявляємо нашу незрілість в громадському життю.

Багато дечого пробували ми, старі, пробують і нові, але видно, доля так хоче, що всі ми, без уваги на наш бизнесовий вишкіл, повторюємо ті самі помилки, що їх робили 25 років тому.

До того всього треба доброї волі, взаємного зрозуміння та фондів на удержання організації, бо інакше не може існувати жадна організація. Найвищий час, щоб це зрозумів кожний бизнесмен, бо щойно тоді можна добитись організаційного успіху.

Так роблять бизнесмени інших національностей, так повинні робити й ми.

Хвороба наша не є невиліковною. Мені, як старшому в Ню Йорку бизнесменові не раз приходилось доказувати своїм колегам по фаху, що з нами в Америці, є зле без нашої бизнесової організації, що ми тим самим доводимо загальній українській публіці, що ми є людьми без організаційного хисту та без громадського вироблення.

Часто стає неприємно за наші великі фантазії, бо через них на нас дивиться наше громадянство як на людей, які крім власного бизнесу, нічого більше зробити не можуть або не хочуть.

Правда, є між нашими бизнесменами люди, які доказали свою зрілість на бизнесовому ґрунті, але, на жаль, більшість з них сказали собі: „моя хата з краю" і живуть одинцем, забуваючи, що ми повинні бути взірцем.

З дописів наших економістів в „Свободі", виглядало б, що в нас усе в порядку, що в нас є люди бизнесово вишколені, що ми все можемо зробити, бо сягаємо думками аж у світову торгівлю. Але при цьому забуваємо, що нема у нас навіть солідних початків „малого діла", без чого не можна поривatися до речей світової міри. В практичному житті не можна керуватися тільки теоріями шкільної науки.

Минулого року зроблено спробу відновити Союз Українських Бизнесменів в Ню Йорку. Знову появилось кілька дописів на цю тему в „Свободі". Вибрано за уряд з молодшого покоління (крім голови) з „нових" і „старих" і дехто думав, що вже все зроблено. Тим часом, СУБ в Ню Йорку залишився на папері. Минула зима, весна, минає літо, але на жаль, про будь-яку діяльність тієї організації нічого не чути.

З досвіду знаю, що не добре заспати тоді, коли треба виявити якнайбільше енергії. Не можна занедбувати таку важливу справу, бо приходиться соромитися, коли про неї говориться.

Простім собі, українські бизнесмени в Ню Йорку, наш дев'ятимісячний сон, бо старий, СУБ спав понад дев'ять років. Але чи має повторитись знову стара невдача?

Пробудімось! Не повторюймо помилок минулого, і може цим разом зійде зірка успіху для наших бизнесменів, а тим самим і для загалу.

Платон Стасюк.

НАША ТРАГЕДІЯ

(Закінчення зі стор. 2.)

робітників у української інтелігенції була репресована як буржуазний н а ц і оналістичний елемент, а їхні родини вислано за межі України. В 1934 році у Києві виселювано цілі квартали, в яких з давніх часів мешкали українці, а на їх місце вселювано людей з Московії. Остаточна „чистка" українців, як робітників, так і інтелігенції, пройшла в роки єжовщини — 1937-1939 рр. За цей час міста України ще більше були знекровлені від українців, а на їх місце прибули знову ж таки москалі.

Отже, московська комуністична влада не гірше від п. Чернецького усвідомлює значення міста для свого панування в Україні. Точнісінько теж саме Москва робить і з містами інших „союзних" республік. А в східній Німеччині з Кеніґсберґу після другої світової війни вивезено все німецьке населення ,а на його місце завезено чистокровних москалів і саме місто перейменоване в Калінінград. Теж саме зроблено, тільки в меншій мірі, з містами прибалтійських республік.

Нині п. Чернецький дає пораду орієнтуватися тільки на місто. Коли б ми дотримувалися цієї поради, то москалі, як білі, так і червоні, були б за це нам дуже вдячні.

В своїй визвольній державницькій боротьбі ми можемо й мусимо спиратися головно на наше село, яке за деякими незначними винятками є суцільно національною свідомою масою. Інша справа в майбутньому. Коли окупаційні московські війська вийдуть з України і коли скріпиться наша національна влада, то хочуть цього москалі білі і червоні чи ні, а весь завезений в українські міста за часів московської окупації московський елемент буде повернутий назад до своєї Московії, а натомість прийдуть люди, вивезені большевиками з України. От тоді, коли наші міста будуть очищені від московсько-комуністичного окупаційного намулу, завезеного для підтримання окупаційної влади, і наші міста приберуть належного їм вигляду. Також, коли з наших міст і цілої України буде виметена московська сталінсько-патріярхальна, т. зв., православна московська церква разом з її сталінськими архиєреями тоді ми зможемо в своїй державній політиці спертися головно на нашім місті, маючи своїм резервуаром наше село.

ПОЛЬСЬКА ВІДПОВІДЬ ПРАВОСЛАВНОМУ „НЕДІЛИМЦЕВІ" В ЗДА

Єпископ російської православної церкви в ЗДА, Нікон, покликуючися на те, що він американський громадянин (отже, має право говорити про американську політику), написав листа до „Ню Йорк Таймсу", в якім обороняє стару засаду всіх старорежимних еміґрантів, що в боротьбі проти комуни не треба дразнити російського народу, а треба мати його по свому боці, бо тільки тоді можна повалити нинішній совєтський режим. Очевидно, американсько-російський ієрей сильно занепокоєний, що тут і там (щораз частіше) американська преса правильно утотожнює большевизм з Росією і правильно добачає небезпеку для Америки в російському великодержавницькому імперіялізмі, що його нинішні володарі Кремлю тільки продовжують і з залізною послідовністю проводять в діло. І тому ієрей Нікон виразно поручає „запестати все, що є підтримуванням національних сепаратистів, ворожих Росії та ненавидячих історичну Росію".

Ця неділимська вимога православного ієрарха, оголошена в „Листах до Редакції" у „Ню Йорк Таймсі", викликала гостру відповідь польського щоденника в Ню Йорку „Нови Сьвят".

„Ієрей Нікон, — читаємо там, — забагато жадає від американської преси і взагалі від Америки. Видно, що він ще недавно є американським громадянином, або виховався тут в атмосфері російського імперіялізму. Бо як можна сподіватись, щоб Америка виреклася власних свободолюбних традицій і піддержування н а ц і ональних аспірацій латишів, литовців, естонців, білорусинів, поляків, українців, грузинів, татар і десятка інших народів, що їх досі пожер, але не стравив найстрашніший молох усіх часів — царат, колись білий, а тепер червоний?" „Нови Сьвят" відсилає Нікона до кількатомової історії Росії польського вченого історика Яна Кухаржевського „Від білого до червоного царату", щоб він звідтам дізнався про історію тієї Росії, яро яку забирає голос у свому листі до Редакції, американського часопису.

„Мільйони українців, білорусинів, литовців, латишів, естонців, грузинів і багато інших народів і племен, що їх поневолив царат, а не лише поляки, солідаризуються з оцим нашим твердженням. Якщо насправді російський нарід перейшов би на американську сторону за ціну, яку пропонує єпископ Нікон, то його приязнь не мала б жадної вартости для вільного світу. На щастя, так воно не є. Тут польський часопис висловлює надію (якої ми не дуже поділяємо), що після повалення червоного режиму росіяни, як нарід, займуться власною долею і перестануть намагатись украмлювати ті чужі народи, що їх жадні попередні білі й червоні режими не зуміли зденаціоналізувати.

„При цій нагоді не можна не зауважити, що православний клір був за панування білих царів такою самою їх „охраною", якою нині є вибрана для найнижчих послух НКВД так звана „жива церква" большевиків. І треба пригадати ієреєві Никонові, що в російських церквах у ЗДА часто моляться за визволення російського народу з червоноцарської неволі, а це не вказує на якесь упередження Америки до російського народу, як такого".

До цих цілком вірних завваг п о л ь с ь к о г о часопису треба б хіба додати, що, на превеликий жаль, нема ще в цілому американському народі й у його політичній верхівці того переконання, якого власне боїться о. Нікон, а саме, що російський большевизм і російський імперіялізм — це одно й те саме і що треба в боротьбі проти комуни спиратися якраз на „ворогів історичної Росії", але в Бозі надія, що ця правда переможе і в Америці.

Господарські Вісті

НАЙВИЩЕ ЧИСЛО АВТ НА СКЛАДАХ У ПРОДАВЦІВ

Продовці авт заявляють, що на 1 серпня цього року вони мали найбільше число нових авт для продажу за весь час після закінчення світової війни. Це число виносило 1 серпня 595,613. Дотеперішнє найвище число нових авт було 1 травня цього року (588,081). Рік тому нових авт мали продавці тільки 174,086. Минулорічне низьке число готових авт треба завдячувати державній контролі матеріялів, яка тоді існувала. Впродовж 12 місяців (до 1 серпня) продавці продали 5,076,000 авт, а 178-000 вивезли закордон. Продавці не журяться тим, що мають на складі таке високе число авт. Вони нарікають на те, що автові фірми дають малий відсоток заробітку від проданих авт.

АВСТРАЛІЯ ЧЕКАЄ НА НАФТОВІ ВИБУХИ

Від довшого часу австралійці сподіваються знайти власні джерела нафти. В нафтовому промислі заанґажовані сотні тисяч англійських та австралійських фунтів і американських долярів. Але досі вдалося досягнути тільки до газу, а нафти поки що не знайшли. Газ знайдено на глибині 14,000 стіп. Найбільше нових свердловин знаходиться в Папуя, що лежить у південно - східній частині Нової Ґвінеї та в Західній Австралії.

З Голосів Української Преси

КАНАДІЙСЬКА ПРЕСА ПРО ВИСЛІД ВИБОРІВ

„Канадійський Фармер" ч. 33 з 17 серпня ц. р., у вступній статті „Вислід домініяльних виборів", розглядаючи загальний вислід виборів в Канаді до федерального парляменту, висловлюється з великим вдоволенням про український успіх у тих виборах:

Для нас, українців, ці вибори є справді історичними. Це перший раз в Оттаві буде засідати аж чотири посли українського роду. Щодо їхньої партійної приналежности, то розположення є перфектне — кожна партія має по одному. З того український загал у Канаді, а то й далеко поза нею, може тільки радіти. Ми будемо мати в домініяльному парляменті добру репрезентацію як етнічна ґрупа. Це багато спричиниться до того, що інші етнічні ґрупи в Канаді будуть про нас краще думати, а англо-саксонці будуть більше поважати нас як громадян, які політикою цікавляться і беруть у ній живу участь.

Ці наші посли є канадійцями, вибрані голосами канадійців, а не тільки голосами українців. Приміром — на М. Старчевського голосували не тільки українці, а також велике число англійців. Те саме можна сказати про Ф. Заплітного, А. Головача і в меншій мірі про І. Дікура. В Канаді всі ми є громадянами, рівними в правах і привілеях. Нема тут ні меншин, ні пануючих, нема проти кого „воювати" політично. Як канадійці, всі ми — посли і не посли, стараємося збагатити Канаду і спричинитися якнайбільше до її розвитку, зберігаючи рівночасно нашу власну національну ідентичність.

„Український Голос", ч. 33 з 19 серпня ц. р. у статті „Знаменитий попис" пригадує свою пересторогу перед виборами, що „було б велике щастя, якби вдалося вибрати чотирьох наших кандидатів".

„Це бажання в формі пересторогу проти великих надій цілком здійснилося з перевибором посла Дікура у Веґревилі, посла Старчевського в Онтеріо та з вибором Заплітного в Давфині і Головача в східньому Едмонтоні. В історії нашої участи в політичному житті Канади це перший раз, що до парляменту в Оттаві вибрано чотирьох послів українського роду. Теперішній рекорд побиває досягнення 1945 року, коли до Оттави вибрано Заплітного і Глинки.

„Про теперішніх послів українців, три з яких (Дікур, Старчевський і Заплітний) мають посольський досвід, можна сказати, що всі вони не мали великої трудности перемогти своїх політичних опонентів. Кожний з них одержав понад тисячу голосів більше від свого найсильнішого опонента, і це повинно скріпити їх становище в парляменті. Посол Дікур, зокрема, має причину на сатисфакцію, бо цього разу, крім Антона Глинки, він мав проти себе ще комуністичного к а н д и д а т а, отже ніхто не може закинути, що його підтримували комуністи.

„Коли округи Веґревил, Давфин і Онтеріо висилали послів українського роду до Оттави попередньо, то це перший раз Едмонтон Іст в Алберті (міська округа) вибрав кандидата українця Амвросія Головача. З цею округою ми ближче не познайомлені, але знаємо, що п. Головач мав проти себе сильного кандидата, яким був ліберальний посол Мекдоналд.

„Особливу с а т и с факцію приносить канадійцям українського роду перевибір посла Старчевського. В окрузі Онтеріо живе мало українців в порівнянні до загального числа виборців. Посол Старчевський мав проти себе сильного ліберального кандидата, свояка покійного прем'єра Кінґа, якого він вже два рази переміг, і тому його успіх говорить багато про його особисту популярність і престиж в тій окрузі.

З-поміж кандидатів, які провалилися, на спеціяльну згадку заслуговує Ів. Кирилюк, консервативний кандидат у Північнім Вінніпеґу. Він одержав 4,000 голосів, і це, на нашу думку надзвичайно добрий попис в окрузі, що впродовж довгого часу висилає до Оттави сі-сі-ефного посла.

„Ми очевидно не погоджуємося з програмою всіх тих політичних партій, з яких були вибрані посли українського роду, але це зовсім не стоїть нам на перешкоді поґратулювати їм з нагоди їх вибору. Робимо це зі щирого серця і бажаємо їм усім найкращих успіхів у їх посольській праці. Без огляду на їх партійну приналежність, вони є тепер представниками всього населення своїх округ, без різниці, як виборці тих округ голосували.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Високоповажаний Пане Редакторе!

Прошу вмістити на сторінках Вашого цінного часопису це моє коротке спростовання:

В часописі „Український Селянин" (орган СЗСУ-СП) в липневому числі ц. р. з'явилася замітка „Нацизм, чи політична неграмотність п. Косаренка - Косаревича" за підписом (псевдо) „Петро Павлович".

З приводу цієї замітки до мене почали надходити листи, як до автора. Тому, цією дорогою, я змушений повідомити, що я не є автором згаданої замітки.

З пошаною

Петро Павлович.

18 серпня 1953 р.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Бразилії

БУДОВА „УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ"

Справа побудови „Українського Народного Дому" на тереші Сан Павло посувається приспішеним кроком упеpед. Управа Т-ва „Соборність" може похвалитися дальшими успішними результатами своєї діяльности. В цій справі скликано конференцію, яку відкрив голова Т-ва Р. Конарський довшим рефератом, з'ясовуючи подрібно всі дотеперішні заходи управи в реалізації побудови українського центру в Сан Павло. Після реферату відбулася оживлена дискусія, в якій усі промовці були згідні в тому, що будова „Українського Народного Дому" є на сьогоднішній час справою великого значення, просто пекучою потребою і мусить бути форсована всіма силами. По закінченні дискусії голова Т-ва вручив серед бурхливих оплесків перші грамоти П. П. Віцке і Волинцеві, щиро подякував їм за їхній патріотичний вчинок та візвав присутніх деклярувати дальші пожертви на будову. В наслідок цього заклику зголосилася більша кількість приявних, що письмово зобов'язалися вплачувати свої пожертви щомісячними ратами. Разом поступило деклярацій на суму кр. 22,000.00. Наприкінці конференції п. І. Волинець зачитав повідомлення п. Панаса Суботіна, власника радіотехнічного підприємства „Уніон", яким він зобов'язався до 3-х місяців пожертвувати в фонд будови радіовітролю, вартости коло 2,500 крз. Зачитаний повний список деклярантів викликав бурхливі оплески приявних.

ПІДГОТОВКА ВИСТАВКИ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА В КУРИТИБІ

Згідно з пляном Бразилійсько - Українського Комітету для Святкувань Століття Параны, в ювілейну програму української колонії має увійти виставка українського народного мистецтва. Для реалізації цього пляну покликав Комітет окрему Комісію, зложену з членкинь Т-ва Прихильників Української Культури і Хліб. Осв. Союзу. Дня 9-го червня відбулося перше засідання Комісії, на якому довершено вибору проводу в складі: п-ні Марія Посацька, голова; п-ні Клавдія Ващенко, секретар і п-ні Людмила Ковалишин, скарбник.

В порозумінні з Комітетом намітила Комісія загальний плян виставки й приступила до її практичної підготовки. На виставу підуть у першу чергу вишивки з практичним їх застосуванням у модерній хаті й ноші. Запляновано дати таку кількість вишивок, щоб відвідувачі мали можливість їх купувати.

В Арґентині

ВИЇЗД О. В. КОВАЛИКА ДО РИМУ

Отець Володимир Ковалик, протоігумен ЧСВВ на Арґентину, відлетів 8 липня до Риму, де він має сповняти обов'язки ґенерального економа курії оо. Василіян. На протоігумена ЧСВВ в Буенос Айресі іменовано о. Ореста Карплюка, що вже від багатьох років працює в Арґентині на місійній праці.

В Німеччині

З'ЇЗД СУМ-У

Сумівська праця в Німеччині має тепер зовсім інші вигляди та умови, як це було тому декілька років. Хоч українці живуть ще в багатьох містах далі в більших чи менших скупченнях, вони не мають навіть елементарних необхідних речей для діяльности товариств, як, наприклад, приміщення для відбуття сходин.

Умови тяжкі, але українська сумівська молодь все переборює. Найкращим доказом того був IV З'їзд СУМ-у в Німеччині, що відбувся в Мюнхені в днях 25—26 липня ц. р. На з'їзд прибуло 14 делеґатів з різних міст західньої Німеччини, в тому числі з місцевостей, віддалених від Мюнхену майже 1000 км. (Гайденав, Авґустдорф). Понад 200 сумівців та 100 юнаків були репрезентовані на з'їзді. З'їзд вітали представники від ЦПУЕН, СВУ, ДОБРУС, УВАН та інших центральних і місцевих установ, а на нарадах були присутні отці душпастирі обох українських Церков та передали з'їздові своє благословення.

Три доповіді заслухали учасники з'їзду, крім річних звітів. Широка дискусія слідувала доповідям, а висновки з доповідей і дискусії, були включені в ухвалені з'їздом „Напрямні праці", що були випрацьовані Резолюційною комісією.

На голову Крайового Комітету обрано знову Івана Марченка, що як заступник голови виконував в минулому році майже цілий час обов'язки голови.

В НОВІЙ ЗЕЛЯНДІЇ УКРАЇНЦІ ВШАНОВУЮТЬ ПАМ'ЯТЬ С. ПЕТЛЮРИ І Є. КОНОВАЛЬЦЯ

Заходами Управи Українського Клюбу у Велінґтоні, дня 21 червня ц. р. була відслужена в Грецькій Православній Церкві панахида по сл. п. Головного Отамана Військ УНР Симона Петлюри і Голови Проводу Організації Українських Націоналістів Є. Коновальця.

На панахиді були присутні українці з Велінґтону й околиць, а також греки, які належать до цієї парафії.

Як відомо українська еміґрація в Новій Зеляндії не має ані греко-католицького ані православного душпастиря.

АРОНСБУРЗЬКІ ЗБОРИ

Група ініціяторів з Сентер Каунті, Пенсилвенія, вживають заходів, щоб створити постійну організацію, яка дискусіями та на прикладах допомагатиме налагоджувати кращі стосунки поміж людьми та націями у З'єдинених Державах. Започатковано цю організацію цієї весни на зборах, скликаних в Аронсбурзі, Пенсилвенія. Ці збори, названі Аронсбурзькими зборами складались з сотні найповажніших місцевих громадян і з сотні гостей, запрошених з різних частин З'єдинених Держав. Збори тривали три дні.

Розсаджені парами, одна особа з місцевих, а одна з гостей, ці двіста делеґатів від усіх релігій і рас, були поділені на шість груп. Вони обмірковували проблеми дискримінації та її вплив на релігію, уряд, освіту, працю, відпочинок і побут, а також спосіб боротьби з нею.

На цих Зборах пересічні американці мали змогу вільно й щиро висловитись про всі ділянки свого та своїх сусідів життя. Поштовхом для усього того була вистава, що мала місце в Аронсбурзі 1949 року, а саме інсценізація так званої „Аронсбурзької історії". Понад сто п'ятдесят років тому Арон Леві, жидівський еміґрант з Голляндії, власник великих просторів землі в Пенсилвенії, подарував земельну ділянку для своїх голляндських сусідів під їх церкву, школу та цвинтар. Він допомагав також організувати лютеранську церкву, перший дім молитви в Аронсбурзі, селі, заснованому Ароном Леві і названому в його честь. Вона ще досі існує і недавно святкувала свій стоп'ятдеснятлітній ювілей. Все це згадувалось на недавніх Аронсбурзьких зборах і також всі мали змогу побачити цю стару зворушливу виставу про свободу в Америці, яка знайшла своє виображення в житті Арона Леві.

Недавні Аронсбурзькі збори також згадували дар Арона Леві інсценізацію організації лютеранської церкви і церемонісю, в якій ця церква подарувала Конгреґації Шіріт Ізраїл в Ню Йорку копію 150-літньої дарохранительниці у формі чаші, яку жиди за традицією вживають вітаючи надходження суботи. Ця конґреґація, заснована в 1654 році, — найстарша в Новому Світі.

Крім усього присутні на Аронсбурзьких зборах мали змогу взяти участь в релігійному та хатньому житті господарів зборів з Аронсбурґу.

Більшість праці Зборів проходила не в Аронсбурзі, а в Пенсилванському Стейтовому Каледжі з дозволу його голови д-р Мілтон С. Айзенговера, хоч він сам не міг узяти участи в зборах, бо виїхав з важливою місією до Південної Америки. Провадив збори генерал-майор Вілям Донован, директор офісу Стратегічної Служби. Серед сотні почесних гостей були: губернатор Пенсилванії Файн, директор Катол. Місійного Т-ва та інші представники від церковних, громадських і національних організацій та від преси. Програма була складена Лестером Валдманом з Антидефамаційної Ліги Б'наї Б'ріт.

Успіх Аронсбурзьких зборів був такий великий, що його спонзори пляннують скликати їх щороку, щоб показати іншим американцям, як будувати кращі стосунки поміж людьми різних рас, релігій та національного походження.

(Загальна Рада)

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ВСЯЧИНА

ПОЖЕЖНИК БУВ ТРИЧІ ПОВИТУХОЮ

Ляйтенант пожежник Едвард Т. Дюн вже третій раз цього року заступав повитуху, допомогаючи при народженні дитини. До пожежної сторожі в Бруклині прибіг стурбований чоловік, щоб викликати телефоном амбулянс, бо його дружина мала народити сьому дитину. Ляйтенант Дюн зателефонував і пішов з батьком, щоб допомогти йому перенести матір до амбулянсу .Але поки приїхало авто, жінка вже народила дитину. Раніше пан Дюн вже мав два подібні випадки.

ХЛОП'ЯЧИЙ ХОР З ЛОНДОНУ ПРИЇЖДЖАЄ ДО ЗДА

Славний хлоп'ячий хор при катедрі св. Павла в Лондоні, який існує вже 800 років, і співав під час коронації королеви Єлисавети — приїжджає на гостинні виступи до ЗДА. Це його перша візита до Америки. В Ню Йорку він співатиме 20 вересня в катедрі св. Йоана, а пізніше виступатиме в інших містах ЗДА і Канади. Хор складається з 48 хлопців, з них 30 перейшли школу хорового співу.

КОРОЛЕВА ЄЛИСАВЕТА II. ПРИГОТОВЛЯЄ ҐАРДЕРОБУ ДО ПОДОРОЖІ

Єлисавета II. має виїхати 23 листопада в подорож по англійських домініях. Вже тепер вона дбає про ґардеробу для цієї далекої мандрівки. Плащі, костюми та сукні шиють ті самі кравці, Норман Гартнел і Гарді Амі, які шили їй коронаційну одежу. Королева відпочиває тепер у королівському замку в Шотляндії і кравці докучають їй своїми примірюваннями. Капелюхи робить панна Клод Ст. Сир, а шевці мають клопіт із шиттям черевиків. Королева хоче мати вигідні черевики, бо вона мусітиме подовгу стояти під час офіційних візит та прийнять.

ЖИДИ СВЯТКУЮТЬ 3,000-РІЧЧЯ ЄРУСАЛИМУ

В Ню Йорку засновано комітет з 3,000 осіб, представників ортодоксальних, консервативних та реформованих жидівських громад, який 20-го жовтня святкуватиме 3,000-річчя Єрусалиму. Святкування відбудеться в Медісон Сквер Гардені. Квитки на цю врочистість дістануть тільки ті особи, які набудуть бонди Ізраїлю, дохід з яких призначений на господарську відбудову жидівської держави.

СИҐНАЛИ З РОЗБИТОГО ЛІТАКА

У ЗДА знайшли апарат який подаватиме сиґнали після того, як літак розіб'ється в катастрофі. Цей апарат приміщений коло хвоста літака, і пілот має скинути його після того, як не зможе користуватися з радіо. Спадаючи на парашуті, апарат висилає сиґнали, подає назву літака і час катастрофи. Якщо ж летун не зможе своєчасно апарат викинути, він почне діяти після того, як літак упаде на землю. Цей апарат збудований з тривкого матеріялу і може безперебійно працювати 48 годин.

АВТОР, ЩО ПИСАВ 100,000 СЛІВ МІСЯЧНО

Конґресова бібліотека в Вашинґтоні має багато цінних рукописів. Недавно вона набула рукописи 17 повістей Зейна Грея, що помер 1939 року. Мало хто з авторів міг би зрівнятися з ним у швидкості писання, в числі виданих книжок та популярності написаних творів. Він писав 100,000 слів на місяць. Впродовж перших 20 років його творчости продано з його 25 повістей 17,000,000 примірників. 56 мільйонів людей читали його твори.

МОЛОДЦО НЕ ВТОПИВСЯ ГОЛЛЯНДСЬКИЙ КНЯЗЬ БЕРНГАРД

Аж тепер подано до відома, що чоловік голляндської королеви князь Бернгард мало не втопився в океані коло Голляндських Антиль, коли робив там підводні знімки. Обтяженого важким апаратом, крутіж схопив князя, механізм, що подає кисень, зіпсувався, і князь був би втопився, коли б один із його помічників не допоміг йому скинути апарат і виплисти на поверхню води.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Прибув перший корабель із полоненими з Кореї

Сан Франсіско, Кал. — Сюди прибув перший корабель „Генерал Нелсон М. Волкер", який привіз 328 полонених, звільнених комуністами. На їх прибуття чекали батьки, жінки та рідня. Після офіційного привітання відбулися зворушливі зустрічі. Чути було: „Який же ти худий!". На кораблі прибули ще коло 2,500 вояків, які шляхом виміни були звільнені зі служби в Кореї. Грали армійські то фльотові оркестри.

Привітання відбувалося серед сліз радости родин, які брали в обійми бувших полонених та поворотців вояків. Всі вони негайно виїхали літаками або поїздами додому.

Новий султан перебрав владу в Марокко

Рабат, Марокко. — Переворот в Марокко завершений. Після того, як султана Сіді Могаммед Бен Юссуфа, вивезено літаком на Корсику і проголошено його стрия, Сіді Могаммед Бен Муляй Бен Арафа, новим султаном, у Марокко ситуація заспокоїлась. Нового султана інтронізовано з додержанням всіх формальностей: його номіновано, номінація була законно затверджена і після того офіційно його введено на престол. Ввесь цей переворот стався безкровно. Нового султана піддержують войовничі арабські племена та могутні шейки з пашою Ель Ґляуї з Маракешу у проводі. Арабські націоналісти, що піддержували попереднього султана, не встигли виступити в його обороні. Понад 1000 націоналістів французи виарештували. Новий султан, — що спирається на консервативніших арабських елементах, які неохоче ставляться до соціяльних реформ, що їх хотів був переводити попередній монарх, є прихильніший до французів, дарма, що і Сіді Могаммед Бен Юссуф, вступивши на престол, тісно співпрацював з французькою владою. Переворот, що його перевів генеральний резидент Франції у Марокко, ген. Гійом, викликав у самій Франції поруч із признанням, також гостро-критичні голоси, бо таке радикальне усунення султана і введення на його місце другого султана викликало враження безпардонної колоніяльної політики, що не рахується з бажаннями народу. Однак факт, що все сталося без проливу крови і те, що цей переворот запобіг неминучому кровопролиттю між двома таборами арабів, промовляє на користь ген. Гійома. Його відкликали до Франції для зладження докладного звідомлення, після чого він одержить високе військове становище в командуванні НАТО. До Марокка буде призначений цивільний генеральний резидент.

Всі арабські держави внесли скаргу до Об'єднаних Націй проти Франції у зв'язку з останніми подіями в Марокко. Франція рішуче противиться, щоб Об'єднані Нації розглядали цю справу, вважаючи її внутрішньою справою.

● **Поворотці** з комуністичного полону оповідають, про підземний шпиталь, що його збудували комуністи десь у північній Кореї. Цей шпиталь має ніби 6 поверхів під землею і влаштований дуже вибагливо, з операційними залями, ба навіть кінотеатром й телевізійними апаратами для недужих. Потвердження цих відомостей нема.

РЕКОРДОВИЙ РІК В АМЕРИКАНСЬКІЙ ІНДУСТРІЇ

В 1952 році американська індустрія випустила продукції в такій кількості, як ніколи в своїй історії, про що свідчить звіт Департаменту Торгівлі З'єднаних Деоржав, в якому вперше подано детальну картину американської економіки за минулий рік.

За цим звітом, продукція нашої країни збільшилась майже на 25% від 1946 року, тобто від кінця Другої Світової війни. Не зважаючи на те, що урядові видатки на національну безпеку збільшились надзвичайно, понад половина сьомирічної продукції пішла на приватні потреби.

Загальна вартість продукції 1952 р. досягнула на 5½ відсотка більше проти попереднього року. Загальні прибутки від продукції становили на 5½ більше, ніж в 1951 році.

Впродовж цих двох останніх років ціни збільшились приблезно на 2½%; урядові закупи продукції, найголовніше на підсилення обороноспроможности країни, збільшились на 23% проти попереднього року.

Поомертна Згадка

ІВАН РУДЕЙ, член Т-ва аЗпорозька Січ, відд. 367 УНСоюзу в Рачестер, Н. Й., помер 15. серпня 1953 р. по довгій недузі, проживши 66 років. Покійний родився в 1886 р. у Покетенец, Рогатин. Членом УНС став в 1908 р. Полишив у смутку дружину Анну, 4 синів, 3 дочки. Похорон відбувся 18. серпня з похоронного заведення до церкви св. Йосафата при участи Родини, Знайомих й членів Т-ва, а відтак на цвинтар Holy Sepulchre. В. Й. П.!

В. Попович, секр.

ТАРЗАН, ч. 3134. Нова зірка виставки.

— Я Тарзан! — закричала мавполюдина, вириваючи ніж із руки Собіта.

— Ні Данґів хвіст, ні Собітів ніж не можуть мені пошкодити.

Тоді Тарзан схопив Собіта і підніс його високо над головою. Жах відбився на обличчях мовчазних тубільців. — Твій фетиш недобрий, старий чоловіче — закричав Тарзан. — Він тебе не може оборонити.

— Чародії-лікарі недобрі, заявив Тарзан, відкидаючи Собіта набік. — Якщо тут є люди, які хочуть іти з Орандом і Тарзаном, нехай виступлять наперед.